

Lesbrief

Arend van Dam
Goud - Glanzend verslag van een zoektocht

Leeftijd: vanaf 9 jaar

Thema's in het boek:

- Hebberigheid en hebzucht
- Toetanchamon
- Goudkoorts
- Goudwinning en de natuur

1. Leesbeleving

Nodig:

- Het boek Goud
- Het digibord
- Witte kaartjes

Instructie:

Praten over de verhalen in dit boek helpt om leesbegrip en leesplezier te stimuleren. Stel vragen voor, tijdens en na het lezen.

Voor het lezen

Voor het lezen kun je vragen stellen om voorkennis van leerlingen te activeren en hun nieuwsgierigheid naar de inhoud van het boek te prikkelen. Stel de vraag, laat leerlingen brainstormen en begin dan snel aan het boek. Vinden jullie het antwoord?

Stel bijvoorbeeld vragen als:

- Waarom krijgt de eerste prijs bij de Olympische Spelen een gouden medaille en geen zilveren? Wat maakt goud meer bijzonder dan zilver of brons denk je?
- Wist je dat er in een Nederlandse kluis 200 ton aan goudstaven opgeslagen ligt. Waarom zou dat daar liggen? Weet je wat goud te maken heeft met onze economie?
- Waarom is een goudstaaf eigenlijk zoveel waard?
- Weet je waar goud vandaan komt?
- Ken je iemand die gouden sieraden heeft? Wat vind je daarvan?
- Ken je Dagobert Duck, die een zwembad vol gouden munten heeft? Ken je nog meer figuren of films waar goud in voor komt? Wat symboliseert dat? Welke betekenis heeft goud vaak voor mensen denk jij?
- Wat voor gevoel krijg jij bij goud?

2. Goud in je eigen omgeving

Nodig:

- Het boek Goud
- Het digibord
- Witte A4-vellen voor iedere leerling
- Eventueel een fototoestel/telefoon om foto's te maken

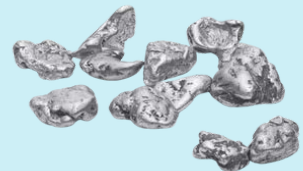
Instructie:

Waarom dragen mensen vaker gouden sieraden? Wat straalt iemand met veel goud uit vind je?

- Met deze opdracht gaan leerlingen in hun eigen omgeving op onderzoek uit. Het doel is dat zij goud zoeken. Geef de opdracht: 'Jullie gaan in je eigen omgeving op zoek naar goud. Kijk om je heen: wie draagt er goud? Op welke plekken kom je goud tegen? Denk bijvoorbeeld aan sieraden en aan voorwerpen in huis, maar ook op straat, in winkels en of in de kerk. Je mag ook kijken op tv of online naar artiesten of influencers. Wie draagt er goud?'

De leerlingen moeten in een checklistje noteren wat zij vinden. Zij mogen ook een foto maken.

- Tijd: wanneer zag ik het goud?
- Locatie: waar zag ik het goud?
- Eigenaar: van wie is het goud?
- Waarde: is het goud echt of nep?

Als leerlingen iemand vinden die gouden sieraden draagt, mogen zij deze persoon interviewen.

- Waarom draag je goud?
- Wat betekent dit sieraad voor jou?
- Maakt het uit dat dit van goud is? Of was zilver ook mooi geweest?
- Hoe kom je aan dit sieraad?

Laat leerlingen in groepjes hun bevindingen bij elkaar leggen. Waar kwamen zij vooral goud tegen? Wat vonden zij daarvan?

Kunnen zij redenen bedenken waarom mensen goud (willen) hebben?

- Het is mooi
- Het is chic
- Het is kostbaar
- Het laat rijkdom zien
- Het is uniek
- Het straalt macht uit
- Het past bij het geloof
- Anders, namelijk...

3. Hebberigheid en hebzucht

Nodig:

- Het boek Goud (hoofdstuk 6, pagina 33)
- Het digibord

Instructie:

Goud maakt hebberig. Maar is hebzucht altijd iets slechts? Hoe ga je ermee om? Kun je jezelf afremmen? Wat vinden de leerlingen?

Lees de mythe van koning Midas nog eens voor (hoofdstuk 6, pagina 33).
Bespreek na:

- Wat vind je van de wens van Midas?
- En van zijn straf?
- Welke les haal je uit het verhaal?

Bespreek: koning Midas was hebberig; hij wilde eindeloos veel goud. Het was nooit genoeg. Maar uiteindelijk maakte hem dat niet gelukkig. En bracht zijn hebzucht hem veel ellende. Herken je het gevoel van hebberigheid en hebzucht?

Laat leerlingen in een binnen en buitencirkel staan. De binnencirkel draait steeds rond, zodat zij steeds een andere leerling uit de buitencirkel spreken. De leerlingen krijgen steeds 30 seconden de tijd om de vraag te beantwoorden: 'Waar word jij hebberig van?' (of: 'Wat wil jij vaak/veel hebben?')

Doe een aantal rondjes (zodat leerlingen verschillende klasgenoten spreken). Vraag klassikaal terug en noteer antwoorden op het bord. Wat wordt genoemd? Nieuwe schoenen? Kleding? Nieuwe games? Pokémon-kaarten? Likes op TikTok? Chocolade of snoep? Complimentjes?

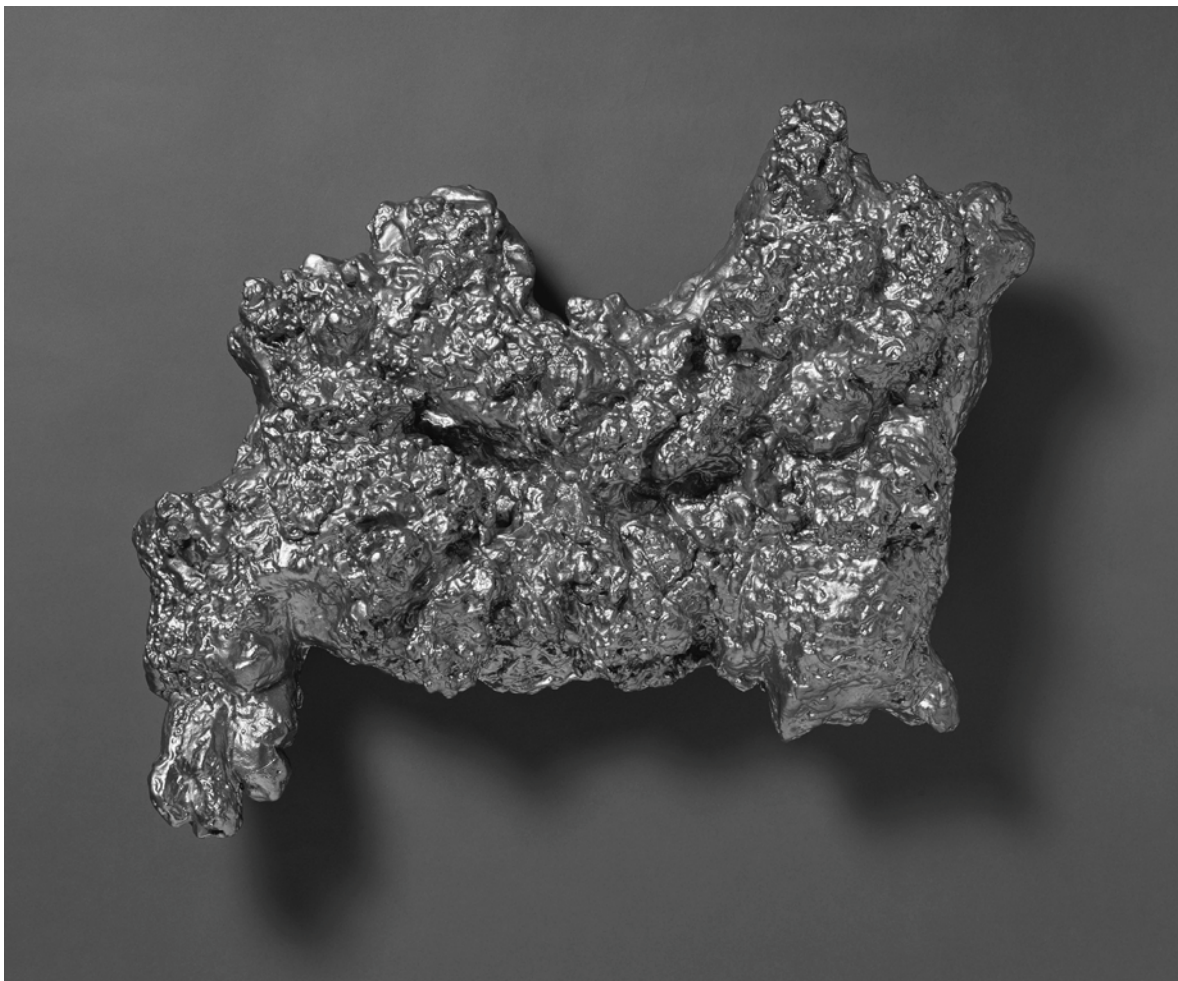
Probeer samen een ranking te maken. Waar worden de meeste kinderen in de klas hebberig van? Kun je een top 3 maken? En lukt het om samen te definiëren van wat voor soort dingen leerlingen hebberig worden?

- Zijn het vooral spullen of activiteiten?
- Maakt het uit hoe duur die spullen zijn?
- Maakt het uit hoe populair die zijn?
- Maakt het uit wat vrienden hebben?
- Maakt het uit wat zij online zien?
- Stimuleert reclame je hebzucht? Hoe?

Deel leerlingen in groepjes in en laat hen nadenken over de vragen:

- Vind je dat hebberigheid en hebzucht altijd slechte eigenschappen zijn?
- Wanneer wel en wanneer niet?
- Wanneer vind je iemand verwend?
- Wat heeft hebzucht te maken met delen en sociaal zijn?
- Kun je je eigen hebberigheid stoppen? Hoe doe je dat?

Vraag ieder groepje om een advies op te schrijven over hebzucht. Help eventueel met de vragen: hoe bescherm je jezelf tegen hebberigheid? Wat zeg je tegen een vriendin die hebberig doet?

4. Toetanchamon

Nodig:

- Het boek Goud (hoofdstuk 12 tot en met 15)
- Het digibord
- Afbeelding van het masker van Toetanchamon
- Kleurplaat van Toetanchamon (bijlage 1)
- Kwasten
- Metallic-verf in verschillende kleuren, waaronder goud (bijvoorbeeld van de Hema)

Instructie:

De farao Toetanchamon spreekt vaak tot de verbeelding. De jong overleden koning ligt in een graf vol goud. Wie was deze koning en hoe speelt goud een rol in zijn leven?

- Lees de hoofdstukken (12 tot en met 15) over Toetanchamon nog een keer.
- Bespreek met leerlingen: wie was Toetanchamon? En wat gebeurde er tussen Toetanchamon en Hekanefer? Wat hebben zij met goud?
- Het hoofdstuk eindigt met de zin 'twee jongens met een hart van goud'. Wat wordt er bedoeld met deze uitspraak?
- Ken je nog meer spreekwoorden met het woord 'goud' erin?
- Laat leerlingen nadenken over de volgende spreekwoorden en gezegden en in tweetallen bespreken. Welk spreekwoord of gezegde kennen zij? Wanneer zeg je dit?

- Gouden bergen beloven.
- Hij is goudeerlijk.
- Een gouden hart hebben.
- Spreken is zilver, zwijgen is goud.
- De morgenstond heeft goud in de mond.
- Dat is een goudmijn.
- Een gouden zadel maakt geen ezel tot paard.
- Iets voor geen goud willen doen.
- Je woorden op een goudschaaltje wegen.
- Een gouden handdruk.

- Laat het masker van Toetanchamon zien. Wat vinden leerlingen hiervan? Waar was goud een symbool voor, denk je?
- Laat leerlingen nu zelf het masker van Toetanchamon beschilderen met metallic-verf. Deel de kleurplaat, kwasten en de verf uit en geef de opdracht om een mooi masker te maken.
- Je kunt leerlingen ook een masker laten maken voor zichzelf. Dus stel, jij was een Egyptische prins. Hoe zou jouw masker eruitzien? Welke kleuren zou het hebben? En hoeveel goud gebruik je?

5. Goudwinning en de natuur

Nodig:

- Het boek Goud (hoofdstuk 30)
- Het digibord

Instructie:

Door goudwinning raken veel natuurgebieden beschadigd of gaan ze verloren. Wat vind jij? Mag je ten koste van alles naar goud zoeken? Is geld het belangrijkste? Of zijn er grenzen?

- Lees het hoofdstuk over Suriname nog eens samen.
- Bespreek: waarom wordt er kwik gebruikt bij de goudwinning?
- Laat de leerlingen in tweetallen bedenken: waarom is kwik schadelijk voor de natuur en voor de mens?
- Lees eventueel het fragment van pagina 145 nog eens voor:

‘De illegale goudzoekers gebruiken kwik om het goud van de modder te scheiden,’ zei de politieman. ‘Veel van dat giftige kwik belandt in het water,’ vulde de brandweerman aan. ‘Het komt terecht in de magen van vissen. De vis wordt gevangen en gegeten. De mensen worden er ziek van.’ ‘Moet het gebruik van kwik dan niet worden verboden?’ vroeg ik aan mijn tegenspelers. ‘Dat is lastig,’ zei de politieman. ‘Suriname verdient veel aan het goud.’

(uit: Goud - Glanzend verslag van een zoektocht p. 145)

- Leg de volgende stellingen voor. Vraag leerlingen steeds om eens of oneens te stemmen en argumenten te bedenken. Ontlok een discussie.

- Geld is belangrijker dan gezondheid.
- Natuur is belangrijker dan geld.
- Geld maakt niet gelukkig.
- Iemand die goud vindt, mag het houden.
- Mensen die in een gebied wonen waar goud gevonden wordt, moeten zelf ook profiteren van het geld.

6. Goudkoorts

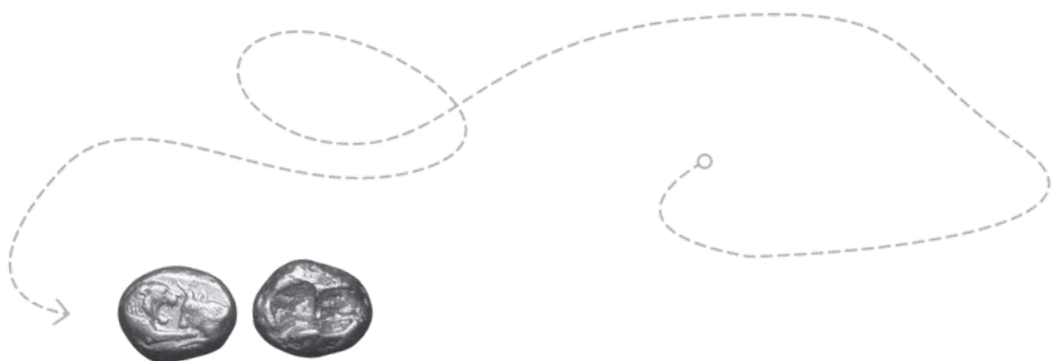
Nodig:

- Het boek Goud
- Het digibord
- Kaartjes met plaatsen en mensen uit het boek (Suriname, Egypte, China, San Francisco, Seattle, Inca's, Azteken, Koning Moussa van Mali, Toetanchamon). Doe deze kaartjes in een bak.

Instructie:

Wanneer ergens goud gevonden wordt, raken er vaak veel mensen opgewonden. Zij willen ook goud! Deze opwinding en hebzucht naar meer goud heeft soms (negatieve) gevolgen.

- Deel kinderen in tweetallen in. Laat hen samen het begrip 'goudkoorts' omschrijven. Vraag een duo wat zij verstaan onder 'goudkoorts'. Bespreek daarna met de klas:
  - Wat gebeurt er als één persoon ergens goud vindt?
  - Wat kan de vondst van goud betekenen voor een klein dorpje? En voor de natuur?
  - Wat zijn negatieve gevolgen van goudkoorts?
  - Vind je goudkoorts goed of slecht?
- Verdeel de klas in groepjes van vier.
- Loop rond met de bak met kaartjes en laat ieder groepje een kaartje trekken.
- Op dit kaartje staat een plaatsnaam, een land of een persoon.
- De groepjes mogen het boek erbij pakken en de volgende vragen beantwoorden;
  - Wat heeft deze persoon of deze plek met goud te maken?
  - Was hier sprake van goudkoorts?
  - (bij plaatsen) wat is er veranderd op deze plek sinds er goud is gevonden?
  - (bij personen) kan deze persoon goed met goud omgaan vind je?
  - Laat de groepjes hun bevindingen presenteren.

7. Goldquiz

Nodig:

- Het boek Goud
- Het digibord
- PowerPointpresentatie
- Een timer op het bord
- Een gouden medaille (bijvoorbeeld van de HEMA)

Instructie:

In het boek leer je een hoop feitjes over goud. Met deze GOLDQUIZ test je de kennis van leerlingen. Noteer de vragen van de voren in een PowerPointpresentatie.

- Deel de klas in groepen van vier in.
- Geef ieder groepje pennen en een wit A4.
- Laat de groepjes vraag 1 tot en met 15 op hun blad schrijven.
- Vertel dat jullie een quiz gaan spelen over goud. De quiz heeft meerkeuzevragen, waar/niet waar-vragen én openvragen.
- Lees een vraag voor en zet de timer. De groepjes krijgen steeds 30 seconden om te overleggen over het antwoord.
- Loopt de timer af? Dan schrijven de leerlingen hun antwoord op het blad.
- Na de 15 vragen, lees je de correcte antwoorden voor.
- Het groepje met de meeste goede antwoorden wint de gouden medaille!

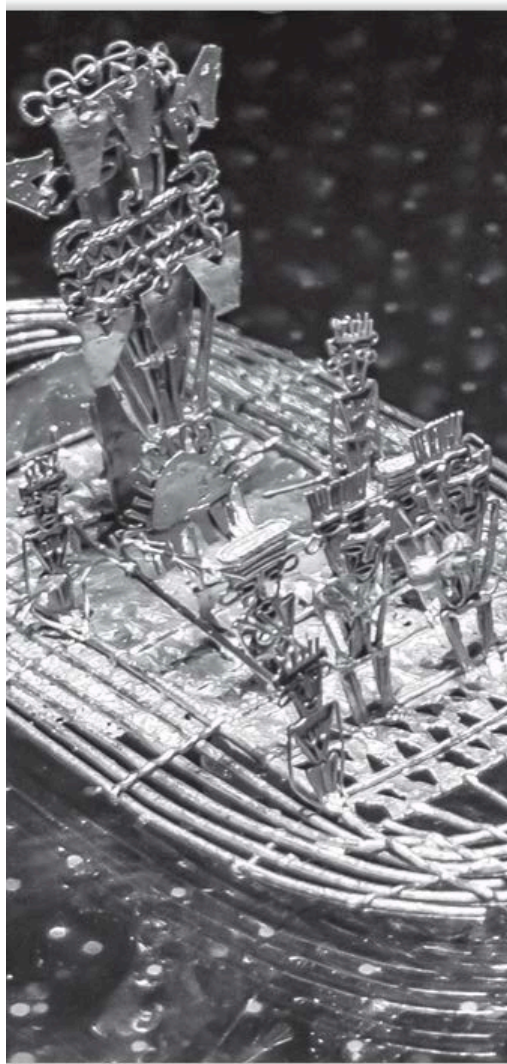
Vraag	Antwoordmogelijkheden	Juiste antwoord
1. Waar of niet waar? 'Goud in de grootte van 1 korreltje rijst kun je omvormen tot een vierkant van 1 meter.'	a. Waar b. Niet waar	Antwoord: waar Goud is vervormbaar (p.25)
2. Meerkeuzevraag In een pakhuis in Zeist ligt 200 ton goud opgeslagen. Hoe is euro is dat ongeveer waard?	a. 200 miljoen euro b. 15 miljard euro c. 200 miljard euro	Antwoord: b (p.52)

<p>3. Meerkeuzevraag ‘Waarom blijft goud liggen op bepaalde plekken in een rivier?’</p>	<p>a. Omdat goud blijft plakken aan de bodem van de rivier b. Omdat goud een zwaar metaal is en daarom blijft liggen c. Omdat goud vermengt met stenen</p>	<p>Antwoord: b (p.34)</p>
<p>4. Waar of niet waar? Goud hoort bij de metalen</p>	<p>a. Waar b. Niet waar</p>	<p>Antwoord: waar (p.25)</p>
<p>5. Meerkeuzevraag Kwik wordt in Suriname gebruikt om goud van modder te scheiden. Maar waarom is er discussie over kwik?</p>	<p>a. Kwik is zeldzaam en raakt op b. Kwik is duur c. Kwik is giftig en blijft achter in de bodem</p>	<p>Antwoord: c (p.145)</p>
<p>6. Meerkeuzevraag Hoe zorg je ervoor dat er geen barstjes in het goud komen als je het goed bewerkt?</p>	<p>a. Door het goud nat te houden b. Door het goud af en toe te verwarmen c. Door het goud goed af te koelen</p>	<p>Antwoord b. (p. 66)</p>
<p>7. Meerkeuzevraag Hoe oud waren Toetanchamon en Prins Hekanefer toen zij elkaar ontmoette?</p>	<p>a. 10 jaar b. 17 jaar c. 20 jaar</p>	<p>Antwoord a. (p. 59)</p>
<p>8. Meerkeuzevraag Wat is de bijnaam van de grootste goudklomp die ooit is gevonden</p>	<p>a. The Giant b. Welcome stranger c. The big ripper</p>	<p>Antwoord b. (p. 84/85)</p>

<p>9. Meerkeuzevraag Hoe groot is de grootste goudklop die ooit is gevonden?</p>	<p>a. 203 kilo b. 40 kilo c. 78 kilo</p>	<p>Antwoord c. Deze werd gevonden in Australië in Moliagul (p.84)</p>
<p>10. Openvraag Wat zijn zakjes paydirt?</p>		<p>Antwoord: 'grond die uitbetaald' Een bedrijf verkoopt zakjes grond en garandeert dat daar een, twee of drie gram goud in zit. (p. 41)</p>
<p>11. Wat hoort er niet bij? Er zijn verschillende woorden om stukje goud te beschrijven. Welk woord klopt niet?</p>	<p>a. Nugget b. Flake c. Ripper d. Goldie</p>	<p>Antwoord d. (p.9)</p>
<p>12. Wat hoort er niet bij? Als je op goudjacht gaat, heb je materialen nodig. Wat hoort niet in het rijtje thuis?</p>	<p>a. Een zeef b. Een pan c. Een metaaldetector d. Een pincet e. Flesje met een zuigmondje waarmee je gouddeeltjes uit de pan kunt opzuigen. f. Een bijl om stenen open te breken g. Flesjes om het gevonden goud in te bewaren</p>	<p>Antwoord f. (p.42)</p>

13. Open vraag

Jaarlijks waren er veel expedities naar Zuid-Amerika op zoek naar El Dorado. Wat zochten deze mensen? Wat betekent El Dorado?

Het verhaal van het inhuldigungsfeest van een nieuw opperhoofd. Bij de inhuldiging van een nieuw opperhoofd wordt El Rey Dorado met goudpoeder bestrooid en ondergedompeld in het water. Al het goud wordt aan de goden geofferd.

Mensen zochten dus goud! (een gouden koning/vlot/dorp. Het verhaal werd steeds groter) (p. 45/46)

14. Meerkeuzevraag

Wie bedacht als eerste om gouden munten te gebruiken als betalingssysteem?

- a. Koning Croesus van Lydia
  - b. Koning Midas
  - c. Koning Moussa van Mali
- Koning van de Klodike

Antwoord: a
(p. 49 tot 51)

15. Meerkeuzevraag

Koning Moussa uit Mali staat bovenaan rijtje met rijkste mensen ter aarde ooit. Nog boven Elon Musk, Bill Gates en Jeff Besos. Wat deed Koning Moussa met zijn goud?

- a. Hij liet er gouden munten van maken
- b. Hij maakte er veel sieraren van
- c. Hij deelde het goud uit tijdens zijn wereldreis

Antwoord c.
(hoofdstuk 26, p. 128 tot 131)

© LOOK&ST BV